

Fiatal mizantróp

A barátomnak köszönhetően nem jött össze a vidéki egyedüllét. Vonatra szállt, és kiutazott hozzám a balatoni kulipintyómba; lehetett egy megérzése, hogy ott talál.

Nem terveztük meg a napokat, csak ültünk és néztünk magunk elé. Ő néha felhorkant a csöndben, és valami olyasmit mondott, hogy ha ő nem ebbe a századba született volna... „de elbaszták ezt is odafönt!” vagy „a kurva életbe, már megint szarnom kell. Nem hiába, megöregedtünk.”

Elég lusta voltam, hogy beletörődjek a sorsomba. Feltettem a lábam egy székre, és az ablakon át bámultam a fiatal barackfa lombjának lassú mozgását. Néha oldalra sandítottam, és méregetni kezdtem a barátomat, elnéztem hosszú vékony karját, görbe lábát, sötét bőrét, éles arcvonalait, görbe, hányaveti tartását, vagy ahogy az ujjaival dobol a karfán. Ilyenkor újra felébredt bennem a harag, a kitörési vágy; hangzavarral lehetett volna legkönnyebben széttörni a beállt állapotot, de csönd volt. Teljes csönd.

Benyitott a szobába, és közölte, hogy boldogtalan vagyok. Akartam mondani valamit, de az indulat formái széteszlottak egy sóhajtásban. A barackfa lombjában méhek keringtek.

Pár óra alatt teljesen kiürült a háztartás. El kellett menni a boltba. Mondta, hogy az kizárt, hogy ő menjen, dolgozik ő eleget, ne varrjak a nyakába ilyen szarságokat. Talán a korábbi gyengeségem miatt táplált bosszússágom tehetett róla, hogy a sarkamra álltam. Kicsaptam az ajtót, és mondtam neki, hogy vagy elindul a boltba, vagy kivágom, mint a szart.

Együtt mentünk. Azzal a jókedvvel, amit a hirtelen támadt viharokat rögtön követő enyhülés hoz magával. Utálatunkat elástuk. A főútig olcsó parfümök éremlyítő bűzével nosztalgizáltunk, aztán visszaértünk a jelenbe, és sikerült ott is találni egy vékony közösséget, amiből még egy kevés nevetgélést is kifacsartunk. Úgy rúgtuk a port az úton, mint valamikor régen. A faluban voltunk. Körülöttünk néhány földszintes parasztház, kocsmá, templom és közért.

Nem volt sok pénzünk, de azért beültünk a kocsmába. Mindketten a pulthoz mentünk, és amíg a sörünket és a felesünket vártuk, a barátom jó hangosan megkérdezte, hogy mit csinálok mostanában. Hogy min dolgozom.

Nyilván tudta, hogy ez a kérdés a legtitkosabb rétegeim alá metsz, nem válaszolni azonban otrombaság lett volna. Próbáltam valami általánosságot kitalálni, ami mégiscsak megfelel az igazságnak. A kocsmáros is figyelt. Látszott a hátán a csapszék mögött, halkabban sziszegett a szénsav. „Csiszolgatom a gyűlöletemet.” „Ez micsoda baromság!” – csapott le rá a barátom.

Döcögött a kocsmáros is, miközben ideadta a söroket. Próbáltam én is nevetni. Innen már nem volt kiút: mentem össze, mint az előző szerencsétlen mondatomban a formálódó gyűlölet.

A barátom a vállamra csapott. „Nincs is neked gyűlöleted. Kevés vagy te ahhoz. Na, igyunk!”

A nyitott kocsmajtó egy szűk pászmban kilátást engedett a szélesen elterülő tájra; a lefutó lankákra, a szőlősorokra, a Balatonra. Vihar lesz, mondtam. „Szerintem meg leszárom.” Többet nem próbálkoztam. Többek között azért sem, mert éreztem, hogy van valami igazság a barátom szavaiban, mintha távoli tanítások lennének, melyeknek nehéz megragadni a velejüket, ám ha sikerül, minden egyszerre világossá és nevetségesen egyszerűvé válik. Ismertem annyira, hogy tudjam, a barátom szemlélete kizárólagos, illetve vagylagos. Agresszivitásával valójában csak azt jelzi, hogy nem ül fel a szemléletek demokratizmusát hirdető ideológiáknak; egy ideológiát tessen az ember kiválasztani, és ahhoz tíz körömmel ragaszkodni. Ő erről a platformról egy jottányit sem hajlandó lépni, s ha valaki kapcsolódni kíván hozzá, akkor lépjen ezen bévül.

Arroganciája tehát csak jelzés volt, egy agitátum, hogy az ember siessen beférkőzni hozzá, mert másra sem vágyik, minthogy saját zárt örömei közt fogadhasson mást is; örömei pedig csak azért nem voltak, gondoltam én, mert nem volt bévül senki más. Támadása nem bántás volt, hanem egy sürgető meghívás. A meghívás pedig a könnyörgésből kivillanó gyengeség leplezése.

„Ne bámulj, hallod! Hát, ki a fasz vagyok én, hogy te csak úgy bámulgassál. Idd ki, aztán hozok még egyet ebből a kitűnő évjáratból.”

„Nem iszom többet. Nem lesz pénzünk kajára.” „El nem tudom mondani, hogy ezt én mennyire magasról leszárom.”

Együttlétünkhöz szervesen hozzátartozott az is, hogy nem néztünk egymás szemébe. Nem álltuk egymás pillantását, legfeljebb a szoba és a szemünk két sarkából, de inkább onnan sem. Fáradtságot színleltünk, legalábbis én. Ha az ember fáradt, akkor fejmozgás nélkül, csak úgy, a semmibe mondja a dolgokat, még a legszemélyesebbeket is. Persze ahhoz, hogy ezek a dolgok ne veszítsenek a hitelességükből, hogy ne lepleződjön le a színlelés, melyről hallgatólagosan persze mindketten tudtunk, néha meg kellett nyomni közlendőink kurta intonációját. Például egy ásítással.

„Na, mikor basztál utoljára?” – kérdezte valamelyikünk (hirtelen nem is emlékszem, melyikünk) az újság mögül, amely elfedte árulkodó arckifejezéseinket. A kérdés nem várt választ, csak elhangzott. Nem a másakra volt kíváncsi, hanem csak a kérdező bátorságára: ha elhangzik a kérdés, akkor az illető bátor az egyre keményebbre merevedő semmit újra fellazítani, ezzel egyszersmind egyedül maradni a csöndben.

Inkább ő kérdezett. Ha nem kérdezett, és nem is utasított, akkor úgy beszélt, mintha válaszolna valamire. „Na ja, majd én fogok elmosogatni.”

A ház alsó emeletén két helyiség volt. A konyha és a nappali, az emeleten pedig egy jókora tetőtéri szoba. Talán annak a szobának az otléte segített átvészelnem a legkínosabb pillanatokot. Nem voltam sarokba szorítva. Azt gondolhattam, hogyha majd eljutunk egy bizonyos határig, a fáradtságomra hivatkozva egyszerűen fölmegegyek az emeletre. Ám az otlétünk alatt egyszer sem mentem fel, sőt, valahogy mindig úgy alakult, hogy egy légtérben maradtunk. Ha valamelyikünk kiment a konyhába, vagy a teraszra, a másikunk mindig utána ment.

Kint álltunk a teraszon és néztük a szőlősorokat meg a seregélyeket. A nap még süttött kevés erejével, de a szezonnak már vége volt. Talán az egész domboldalon csak ketten voltunk.

Kikapta a szájából a cigarettát, és a parazsával belebökött a tájba. „Az egy nagyon komoly kis vitorlás. Két személyes az egész, de olyan gyors, mint a pica-füst.” „Menjünk le a partra.” „Dehogyan megyünk. Nem vagyunk pisisek, hogy megfürdjünk a fosban.” „Menjünk le. Nem fürdeni, hanem mert onnan más a délipart. Csak azért.” „Hidd el, nem fogunk lemenni.” „Két sörré jó vagy nálam.”

Még le sem értünk a dűlőútra, egy borospincében találtuk magunkat. Mégsem egyedül voltunk a domboldalon; Imre bácsi idén későn állt neki a szüretnek. Kigrott a pince kapuján, és mindenféle felesleges üdvözlés nélkül becibált minket, mint a vájátából leleselkedő ragadozó a nyakon mart áldozatait. Nem volt apelláta: inni kellett. Imre bácsi arca maga is olyan volt, mint a szőlősorok mélyen barázdált dűnéi, melyeknek majdnem felét kitakarta a barnakeretes szemüveg csillogása.

„Ez a sor olaszrizling. Ez a sor zenit” – mást nem mondott. Töltött. Nem volt felesleges koccintás. Hörpintettünk. Aztán ránk nézett, pár szál haját nagy kemény tenyerével előre simította, megvillant a szemüveglencse is; várta a méltatást.

Összeszedtem minden tudásomat, hogy ne érezze elpocsékoltnak a belénk töltött bort. „Ez a zenit a szokásosnál is édesebb. Furcsa, hogy ilyen jól érzi magát a Balaton-felvidéki kemény lankákon.” „Ugye!” „Öblítsék le az olaszrizlinggel. Ez a tavalyi különösen jól sikerült.” „Hát bátyám, nem is értem, hogy nem találkoztunk még. Leginkább ki sem jönnek ebből a pincéből, amíg a bor tart” – így a barátom.

Ahogy régen, most is feszengtem miatta. Kínosan ért, hogy ilyenyre nincs diplomáciai arányérzéke, hogy minden mondatával elveti a sulykot, és mint régen, most is meglepett a következmény: Imre bácsi, akit régről ismertem, mint boros szomszédot, azonnal le volt kenyerезve. Imre bátyám oldalra lépett, önkéntelenül is kirekesztve kettejük bizalmas köréből, és hosszú okfejtésbe kezdett arról a speciális borkészítésről, amelynek a titkát egyedül ő ismeri. A barátom néha megértően bólogatott, és hozzátette, hogy „hiába, nincs párja a magyar bornak a világon, a kurva mindenség!” „Ugye!”

Ki voltam rekesztve. Az jutott eszembe, hogy most kapok pár percnyi, talán félórányi szabadságot, de azonnal beláttam, hogy ez nem igazi szabadság, mert egyrészt nem tudok kimenni a helyiségből, másrészt minden logikus okfejtésem ellenére inkább... nos, egyfajta... bizony, egyfajta féltékenységet éreztem. Bizonyos értelemben megcsaltak, vagy legalábbis elárultak. Nézttem az öregember és a barátom konklávéját, amely persze egy egyoldalú érdek kielégítésének lehetőségét volt hivatott megteremteni: amíg Imre bátyám magyarázta a nagy titkot, az én barátom, sűrű bólogatások közepette, még sűrűbben töltött a poharába. Hol a rizlingből, hol a zenitből, és közben színlelte a cinkösságot. Én ezt láttam, de persze nem szólhattam.

Eszembe jutott egy nagyszerű ötlet. Amikor Imre bácsi felért a történeti ívének a legtetejére, és megpihent egy kicsit, hogy végigtekintsen titkos birodalmának fennsíkján, megkérdeztem, hogy van-e már idei must.

„Ilyenkor még nincs. Hogy lenne!” Engem ennyiben is hagyott. Az ezt követő várakozás még keservesebb volt, ráadásul a hideg pince nehéz levegője is émelyi-

teni kezdett. Amikor a barátom már megitta azt a mennyiséget, amennyivel meg tudott elégedni, akkor a váratlanság varázsos lendületével Imre bátyám levegővételebe vágva jó parasztosan elköszönt, és kifordult az ajtón.

„Vén fasz.” – mondta – „Ennyi baromságot!” „Ne viccelj, kiittad a vagyonából.” „Jaj, de kis ostoba valaki. Akkora árat fizettem azért a pár kortyért, hogy tulajdonképpen az adósommá tettem. Bármikor bemehetek inni abból a pancsolt szarból. Amúgy meg neked spóroltam. Ennyivel kevesebbet kell fizetned a parti játszótéren. Elég megköszönnöd.” „Akkor most megyünk a partra?” „Dehogyan megyünk! Visszamászunk a házba és alszunk.”

Kétfelé indultunk, ő a házba, én a part irányába, de közben végig azon gondolkodtam, hogy vajon mit csinálhat egyedül. Hogyan sajátítja ki a másét, rúgja föl a lábát a tiszta dohányzóasztalra, hogyan trappol végig a házon, terjesztve ki egyre jobban a birodalmát a birodalmamban, belülről emésztve föl mindent a külső váz, mint a pók az áldozat belsejét, hogy végül csak az üreges ház marad.

Megvonta a vállát, és elindult fölfelé a dombon, hosszan néztem utána. Együtt tűntek el: ő a kapu, a nap a domb mögött.

Akkoriban nem volt rendes munkám, és ez rettenetesen idegesített. Bosszantott. Dühített. Aztán megkeserített. Olyan hosszan tartott életem reménytelen állapota, hogy nem volt cél, amire a haragomat összpontosíthattam, ezért megmaradt bennem; mintegy önjáróvá vált. Néha erőt vettem magamon, és apró terveket próbáltam összeszálazni egy papírlapon, de gyorsan és könnyen kedvemem szegte az újra rám boruló semmi. Ilyenkor volt, hogy napokig bámultam ki magamból, ki az ablakon, sokszor ugyanabban a testhelyzetben. Később felfedeztem, hogy mozgás vagy valamilyen irányított tevékenység közben is tudok bambulni. Hangosan, kongva ásítottam magamban, belső szemem, ha volt, elkerekedve bambult, de nem kifelé, hanem befelé: anélkül pásztázott a részletek között, hogy felfogta volna a jelentésüket, vagy hogy egyáltalán érdekelték volna azok a részletek. Mozgott a szemem, mert az könnyebb és megnyugtatóbb volt, mint kiszögelni egyetlen pontra. Mintha az elefántnak valaki azt mondaná, hogy ne dülöngéljen a ketrecében, hanem álljon vigyázban, mozdulatlanul.

A dűlőút mellett ültem a fűben, és egy követ bámultam, ki tudja, mióta. Elgurítottam, aztán fölláttam és utánamentem. Megint belerúgtam, és mentem utána. Nekibátorodtam, és akkorát gurítottam rajta, hogy nem találtam a gazban. Koromsötét volt. Felnéztem: egy kutya állt előttem és vicsorgott. Megmerevedtem.

A kutya oldalra kapta a fejét, nyekkent, és már a levegőben is volt. „A jó édes kurva anyád.” Odaugrottam a kutyához. Még élt. Egy bordája törhetett el, talán átszúrta a tüdejét. „Na gyere, mégiscsak megszomjaztam.”

Aznap este felvetődött a kérdés, hogy meddig maradunk a házban. Világos volt, hogy egyedül nem megy el, ezért próbáltam arról meggyőzni, hogy mihamarabb menjünk haza; pénz híján úgyszólván csak döglődünk.

Egy köteg pénzt dobott az asztalra. „Nesze. Ez még vagy két hét.”

Aprítottam a fát, hordtam be a házba. Szemerkélt az őszi eső, hirtelen nagyon hideg lett. A szél rázta az ablakokat, sodorta a cserepeket a tetőn.

Nem nagyon lehetett hozzászólni, de nem is bántam. Valamivel nagyon el volt foglalva. Lerántotta az ágyról a lepedőt, és egy bicskával elkezdte felhasítani. Áll-

tam a szoba közepén, és arra gondoltam, hogy voltaképpen teljesen mindegy. Inkább alszom lepedő nélkül, minthogy kérdezzek, s hogy ő válaszoljon, vagy még inkább: ne válaszoljon. Négyzet alakúra vágta, majd elővette a fekete cipőpasztát, és középen két, egymást keresztező vékony vonalat festett a vászonra. Kiegyenesedett, és elégedetten rám vigyorgott. „Jó, mi!” „Mi ez?” „Ne aggódj, még nincs kész.”

A lepedő négy négyzetre volt osztva. A barátom kisiúsan átszellemülve, hogy még a nyelvét is kidugta a szája sarkán, a jobb felső és a bal alsó mezőt a vékony kis ecsettel akkurátusan, centiről centire haladva, befestette feketére.

Én még mindig a szoba közepén álltam pár fahasákkal. A barátom felpattant, elszaladt a sufniiba, valami hatalmasat reccsent, aztán visszasietett a cirokseprű le-tört nyelvél. A törés hegyet faragott a nyél végére, amellyel könnyen tudta a fát belefűzni a vászonba.

„Kész van.” „El kéne ásní azt a kutyát, mielőtt szétázik az esőben.” „Ülj le a segedre, mert nagyon fárasztó állandóan azt éreznem, hogy ott állsz.” „Ássuk el a kutyát.” „Az a kutya már régen nincs ott.” „Miért ne lenne ott?” „Mert elbűjt valahová megdögleni.” „Nem kellett volna megölni.” „De hisz nem is öltem meg.”

Vigyázzba állt, és mint a katonák, egyszerre dobbantott a lábával és oldalra feszítette a karját, amelyben a megdöntött zászlórúd meredt, végén a meglibbenő sárga-feketekockás vászonnal. „Jelentem, a gonoszságától szenvedő kutyát megmentettem az élet terheitől. Jelentem, a kutyát felhoztam ide, és a ház tővében elástadta. Jelentem, a ház lakóit súlyos kór támadta meg, ezért azonnali hatállyal karantén alá kell vonnunk minden itt tartózkodót.”

„Dehát...” – habogtam, mire a barátom behajolt a képembe, és azt suttogetta:

„...ki a fasz vagyok én?” – azzal kiment.

A karantént jelző zászló két hétig lobogott a ház Balatonra néző homlokzatán, az eresz egyik repedésébe dugva. Eső áztatta, szél cibálta.

Egyik reggel ajtócsapódásra ébredtem. Felültem az ágyban: ott állt a kutya a küszöbön, egyik bordája kiszakadva az oldalán. Újra egy ajtócsapódás. „Ébresztő!” – kiabált a barátom. „Csináltam finom rántottát.”

Megállt a konyhaajtóban egy reggelizőtálcával, rajta csakugyan egy nagy tál rántotta, kenyér és egy kupica pálinka. Arcán őszinte büszkeség ragyogott. Oda-hozta az ágyba a tálcát. „Ülj fel!” Még jobban felhúztam magam, hátamat egészen a falnak döntöttem. „Ezt most szépen megiszod.” Nem tudtam ellenkezni, a pohár már a számnál járt. „Azt tudod, hogy a feles éhgyomorra enyhe belső vérzést okoz?” „Nem baj, a belső vérzésnek is megvan a maga szerepe.” „De hát én nem vagyok beteg.” „Jaj, dehogyan nem. Idd csak meg.” „Hol szerezted?” „Imre bátyám-tól szereztem. Olyan törköly, hogyha rekedésed volt, összefosod magad, ha hasmenésed van, rekedésed lesz.” Nem akartam többet tudni, megittam.

A pálinka brutalitása azonnal felébresztett. Mintha arra ébredtem volna, hogy üldöznek: nem volt kétségem semmivel kapcsolatban. A rántotta kenyérszalonnával készült, jó sok olajon, vagy hat tojással. Mást nem tartalmazott. Miközben ettem, a barátom az ágy szélén ült és bámult, szinte nyitott szájjal. „Jó, mi?” „Mmm, nagyon.” Bakancsáról hatalmas sárrögök potyogtak le, épphogy nem ért a lepedőtlen ágyhoz.

A takaró alatt meleg volt, de kívül minden hideg, nedves és koszos, mint egy turistaházban. Az ajtó tárva nyitva, kintről befújta a szél, az esőpermet.

Miután felöltöztem és ki akartam menni a házból, a barátom megállított. „Hoppá! Hoppá! Nem megyünk sehova. Kijárási tilalom van a házból.” „Miért lenne?” „Na, mit gondolsz, miért? Fertőző betegek vagyunk.” „Ez baromság, engedj ki.” Röhhögött, mintha csakugyan játék volna az egész, de a bakancsát nem vette el az ajtótól. „Nem megyünk sehová.” „Bazmeg, te teljesen hülye vagy. Csinálj egy kávét, én addig szívok egy kis friss levegőt.”

Homlokomra tette nagy barna kezét. „Egyrészt lázas vagy, másrészt elkél a segítség. Nélküled biztosan zátonyra futunk.” Nem akadékoskodtam sokáig, már a kezében volt a lázmérő. Csakugyan lázas voltam. Magam ellenőriztem le. Harminckilenc és fél. Nagyon megijedtem, bebújtam az ágyba.

Miután betakaróztam, nemsokára megérkezett az első hóhullám. Éreztem, hogy kiszáll belőlem minden erő, és lesújt a láz.

Odakint szép idő volt. A felvont függönyök mögül itt-ott besütött a fényes őszi nap; nyugodt lélekkel merültem el a láz hozta gyors és feneketlen álomba.

Nem emlékszem a képek hullámaira, csak arra, hogy a ház lassan ringott, mint egy jókora hajó. Párszor mintha kinyitottam volna a szemem: a barátom felemelte a fejemet és megitatott, mint egy sebesültet. Próbáltam félálomban visszaemlékezni arra, hogy milyen ruhában láttam utoljára. Talán fekete kéményseprő ruhában. Vagy matrózruhában. A felső ruházat és a nadrág mindenképp egyszínű volt. Visszagondolva, valamiféle egyenruha lehetett, de semmiképp sem katonai. A nadrág szára a lábszárhoz idomulva vékonyodott, aztán bakancsban végződött. A felsőtesten ing volt, betűrve a nadrág alá, és mintha valami kötelékféleség is át lett volna hurkolva a vállán. Talán még egy tisztí sapka is lógott a vállpántja alatt.

A tekintetére tisztán emlékszem: kötelességtudó és gondterhelt volt, amilyenek még nem láttam, vagy legalábbis még soha nem tárta fel előttem gondjait ilyen nyíltan.

Legközelebb, amikor kinyitottam a szemem, az ablakban állt, a függöny mögül lesett kifelé; a hátán látszott, hogy koncentrálni próbáltam felmérni, hogy vajon jobban érzem-e magam, vagy rosszabbul. Gondoltam, felállok, abból biztosan kiderül. Kikászálódtam az ágyból, és szinte azonnal elszédültem. „Feküdj vissza – mondta – még nem vagy jól.” „Nem gyengülhetek el teljesen. Járkálok egy kicsit a lakásban.” Megfordult. „Rendben van. Nyolc percet kapsz.” Micsoda szigor, gondoltam.

Átmentem a konyhába. Ott még jobban fáztam, mint a nappaliban. Éreztem, ahogy felver a padló hidege: köhögnyöm kellett. Kinyitottam a palackot, és alágyújtottam egy lábos víznek. Nem mozdultam el a tűzhely mellől, amíg a víz fel nem forrt.

Sürgettem az apró buborékokat, hogy szaporábban szaladjanak a felszínre, hogy nőjenek nagyra és töltsék el az egész víztömeget, hogy a víz már ne is víz legyen, hanem maga a forrás. Kiöntöttem egy kancsóba, beleszórtam mindenféle fekete tealeveleket, de mielőtt visszaindultam volna a bázisra, egy pillanatra megéreztem az üres lábos hőjét. Fölemeltem, és az arcomhoz tartottam. Csukott szemmel élveztem a forró fémsugárzó melegét.

A sötétben megint a menekvésre gondoltam; valahogy véget kell vetnem ennek a baromságnak. Ám ezúttal másként gondoltam szabadulásom történetére: nem eltűnésként, hanem várakozásként. Vártam, hogy partot érjünk.

Elfogott a hányinger, de még hosszan, nagyon hosszan rengett körülöttem minden: a falak, a tető, az utca, a kerti szőlősorok; mocorgott alattam a domboldal, az egész föld.

Hogy mennyi ideig tartott a jelenés? Nem tudom. Ha valaki azt mondta volna, hogy három hétig, minden további nélkül elhittem volna neki. Mondhatott volna három hónapot is. Ez esetben három hónapig volt szüntelenül hányingerem. A tájékozódásomat tökéletesen elveszítettem, ám a fizikai koordinátlanság kiható az időbelire is. Pár másodpernyi eseményre tudtam csak visszaemlékezni, vagy talán úgy pontosabb, hogy nem voltam tisztában vele, mit tárolt az emlékezetem.

Az, ahogy a dolgokat érzékelttem, kezdett egyre inkább egy vízszintes vonalhoz hasonlítani, amely egyszerűen körbeszalad körülöttem, és nem csinál semmi egyebet. Rémllett egy másik egyenes vonal is, az meg az ég felé tartott, s ha a vízszintes vonal néha ingott is egy kicsit, ez a függőleges mindig mozdulatlanul látszott. Néha hangosan recsegték-ropogtak körülöttem a tárgyak, de a hang ereje, vagy létérzékelésem időnkénti kibillenése és hullámozása, a föld morajlása nem valamilyen apokaliptikus vízióra hasonlított, hanem a mélaság impotenciájára, egyfajta viccre, amelyben a hatalmas és az aprócska találkozik, és nem veszik észre a történet aránytalanságát, amelynek főszereplői. A hangos recsegés tulajdonképpen halk volt, vagy inkább lassú. A vonal hullámozása is az egyenesről szólt, a mozdíthatatlanságról. Arról – bármily nevésségesen hangzik is –, hogy csak a tekintet viszonylagosságában jelentkezik a mozdulat tünete. Egyszerűen szólva, a függőleges egyenes, amelynek a tövében foglaltam helyet, és az állandóan, lassan hullámozó vízszintes kör, nem volt más, mint egy koordináta-rendszer, amelynek a középpontjában ültem. Hogy mást ne mondjak, ez volt az én koordináta-rendszerem, vagy még inkább: én voltam ez.

Nem szállt át bennem még csak egy távoli sirály sem. Nem vonultak bennem felhők, képzeletem falára nem rajzolódott semmiféle távoli part, netán hegyvonulat.

Majdnem nesztelenül, épp csak pár recsenéssel kísérvé fordult meg a hatalmas test, amelyben ez idáig utaztam, aztán minden megállt.

Kinyitottam a szememet: a sötétben a barátom feketebőr bakancsának recsegése és surranása hallatszott. Éjszaka volt, a lámpák nem égtek, a ház ajtaja tárva-nyitva. Egy ideje már nem éreztem szagokat, ezért nagyon meglepett a benzin hidedg bűze.

„Ébren vagy?” Bólintottam. „Hé! Ébren vagy?” „Ja, igen, ébren vagyok.” Odalépett az ágyhoz, felkapcsolt egy elem-lámpát, és a paplanra dobott néhány rongyos papírt. „Körbe van véve a domboldal – bökött egy térképre –, nem lehet kitörni. Az élelem még körülbelül négy napig elegendő. Az emberek félnek. A te parancsodra várnak.” „Azt mondtad, hogy neked még van pénzed. Holnap kimegyünk vásárolni a közértbe.” „Baromállat. Emberéletekről van szó.” Hangja ezúttal nagyon komoly volt. Nem zavarodottságot, önváddal teli magányt fejezett ki, felhangjai között nem volt kétségbeesett marakodás: őszinte aggodalommal beszélt. „Ne haragudj. Máris öltözöm.” Közben hadállásról magyarázott, elfoglalt pozí-

ciókról. Megkérdeztem, hogy mikor lesz az első ütközet. „Az első ütközet két napja tart. De az is lehet, hogy ez már a második hullám.”

Kiosontunk a tornádra. Csakugyan gyanús volt a csönd. A közeli fák tövében néha neszezett valami. Megrémültem. „Ezek a mieink. A te közvetlen őreid. Köztük volt Imre bátyám is. Ő már elesett.” „Micsoda!” „Psszt! Halkan.”

A barátom hirtelen elszaladt, guggolva, nesztelenül. Körülbelül húsz métert ment. Halk suttogást és pisszegést hallottam. Visszafojtottam a köhögést. Megint pisszegés. Eszembe jutott, hogy talán nekem szól. Elindultam arra, amerre a barátom ment. Valaki megragadta a kabátomat. „Psszt. A Zoli most sietett vissza a különítményhez. Néhányan átmennek a faluba segítségért. Azt mondta, legkorábban reggelre érnek vissza, addig ki kell tartanunk.” Iszonyú erősen megmarkolt. „Kitartunk reggelig, megértetted?” „Meg. Megértettem.” „Akkor azt ajánlom, sürgősen találj ki valamit.” „Úgy lesz. Kitalálok.”

A térkép fölött tanulmányozni kezdtük a frontot. Az előretolt helyőrség a dűlőút fölött sáncolta el magát a barackfák tövében. A kutyások Imre borospincéje mögött várták a parancsot, házuk körül a lövészezred. Az ellenséges csapatok a dűlőút mögött voltak. „Kétlem, hogy egyetlen támadási felületünk lenne. Miért ne tudnának a különítményről, amelyik a faluba sietett segítségért. Egy részük ott fogja várni őket, hogy elvágják a felmentő sereget a háztól. Reggelre várjuk őket, tehát még napfelkelte előtt biztosítani kell nekik az utat.” „Elterelő hadművelet délen?” „Nem. Nekik fontosabb, hogy ne érkezzen meg a segítség, mint egyetlen ütközet. Az ő csapatuk mindenképp ott fog állomásozni.” „Akkor hogy hatástalanítjuk őket?” „Sehogy. A különítmény után megy egy futár, hogy kerülővel jöjjenek, hátulról, északnyugat felől.”

Elkértem az elemlámpáját. „Minek az?” „Add ide!” A meleg üveglapot az arcomhoz tartottam, mintha fényt inhalálnék. Hatalmasat dörgött az ég, egy perccel később pedig mintha lezuhanna egy vízfüggöny, szakadt az eső.

Egy darabig csendben álltunk; a barátom előbb szólalt meg. Elcsüggedt volt, és egy kissé beletörődött. „Ágyúk. Elkezdődött, a kurva mindenit. Elkezdődött.”

Irgalmatlan torkolattűzek villantak körülöttünk, s a lassan kihunyó parázs hullása pár pillanatig még csíkot hagyott a levegőben, de már dörrent a következő.

Nagyon hamar megtanultam a fegyverek hangjait. Volt, amelyik élesen és ritkásan kelepelt lent a völgyben, volt, amelyiknek mély, szinte lágyan duruzsoló ropogása majdnem egybeért egy folyamatos hangorkánná, voltak olyanok is, amelyek hangjai mélyről jöttek, és egy pillanat alatt a sípszó magasságáig jutottak, mintha óriási dugattyúk lennének, s utánuk egy pillanatra a süket csönd, a kiszivattyúzott fül magánya. Voltak közönséges pisztolydörrenések és mordályok durranásai, petárdaszerű csattanások a fülem mögött, felfröccsenő földhalmok az aknák dobbanására. Olykor felsírt a légvédelmi sziréna, de azonnal szétszakította egy gránát horkanása.

Néha eltávolodott a front, a hangok elmerültek a völgy mélyén, és csak távoli, egybekavarodó kattogásként visszhangzottak. De egyetlen emberi hangot sem hallottam, egyetlen árulkodó felkiáltást, vagy öntudatlan jajsztót, felszakadt tüdő sípolását, kettémetszett giga hörgését: semmit. Csak az embertelen harcot.

Parancsokat osztottam. Soha nem láttam, kinek, soha nem hallottam a választ, a tudomásulvétel bármilyen jelét, mégis osztottam, sőt, szórtam a parancsokat, sutto-gva, aztán már ordítva, egybehangozva a robajlással.

Régóta nem láttam a barátomat. Nem tudtam, merre van; hogy van-e. Vissza-néztem a házra, nem messze voltam tőle. Falai homályosan és kivilágítatlanul áll-tak a sötétben, üresen, mégis karantén alá vonva, mintha nem is volna benne más, csak a fertőzés, amit életünk árán kell védelmeznünk.

A robbanások ellenére a parti úton ugyanúgy suhantak el az autók, mint rende-sen, hétköznapi éjszaka.

Mindig a kiszámíthatatlanság: bármikor, bárhol belém robbanhatott egy re-pesz, vagy csak tarkón vágott a légnomás. Mindegy volt, hol, milyen menedék mögé állt az ember, maga a menedék is robbanhatott, dőlhetett, üthetett... és ütött is. A levegőben dobáltak láthatatlan erők; ütöttek át az éjszakai égen.

A napfelkelte előtti pillanatokban a dombtetőn rohantam át, a falu irányába. Sza-kadt az eső, folyt a sár. Mezítláb menekültem az őszi hidegben. Az apró gallyak pár helyen felsebzették a bőrömet, kutyatetemeken kellett átugranom. Annyira köhög-tem, hogy egyszerre felülkerekedett a fájdalom az ijedtség. Mi lesz, ha meghalok.

Lemaradtam a többi menekültől, akikről nem tudtam, kik és merre járnak. Egy percre eltűntem a sötétben, esőverésben. Belekapaszzkodtam egy rövid, göcsörtös tölgyfába, és teljes erőmből magamhoz öleltem. Nem volt szünet a köhögésben, mintha leszakadni készülne a tüdőm, egyre kisebb helyen nyújtózkodott, dübögött a mellkasomban. Fény szűrődött át a szemhéjamon. Nem messze a fák és az eső-függöny mögött hatalmas máglya égett, és lassan az orromba kúszott a benzin nyeldeklő, súlyos, édes szaga.

Köhögésre ébredtem, de nem az enyémre: a barátom köhögött a konyhában, aztán bejött egy alumíniumkancsó gőzölgő teával.

„Ugye nem köhögöttél bele! Még megfertőzöl.” „Igyál, te nyakas! Beszarás, meny-nyire átfagytam tegnap.”

„Hogyhogy?” „Elfoglalták a házat, el kellett menekülnünk.” „Hol vagyunk most?” „Egy menedéken. Nem kell majrézni. Felégettem a házat.” Vigyorgott.

„Haza kéne menni. Nekem otthon dolgom van.” „Haza? Mi a faszról beszélsz már megint, kispolgár barátocskám! Nincs is haza.” „De igen, nekem van, még ha ez téged dühít is.”

„Már miért dühítene? Ha neked van valamid, ami nekem nincs, akkor örülök, hogy legalább neked van. Hát, ki a fasz vagyok én, hogy irigy legyek rád. Örülj helyettem is.”

„Annyira hamis vagy, hogy még a levegővételedet sem hiszem el.”

„Hát az kurvaszar lehet. Főleg azért, mert kettőnk közül nem én vagyok az, aki hazudik. Bennem sok szar lögybölődik, de azt, hogy hazudnék, nem hiszem, hogy el lehet mondani rólam.”

„Ezt te most tényleg komolyan mondod? Vagy talán azt hiszed, hogy az arro-ganciád és az alpári stílusod az őszinteség fedezete?”

„Aha. De legalábbis sokkal inkább, mint a te hűgyszagú mulyaságod, a kis el-hallgatásaid. Látom a fejedben, hogy tízig számolsz magadban, meg nyelsz nagyo-
kat.”

„Ennek semmi köze a hazugsághoz. Ennek a neve: tapintat. Veled ellentétben én megtanultam létezni az emberek között. Te a mocsokba való vagy, egy tyúkfoszal ellepett ólba. Ott a te szabályaid szerint létezhetnél.”

Odalépett az ágyhoz.

„Nekem nincsenek szabályaim, öregem.”

„De vannak. Nagyon is vannak!” Miután kikiabáltam magam, visszahanyatlotam a párnára, s hosszas köhögésbe kezdtem. Nem keservesen, nem a hangszálatmát tépázva, nyeldekelve vagy fuldokolva, hanem mintegy elgondolkodva, belemerülve a lassú, halkuló köhögésbe. Ezért, vagy másért, egyszerre tökéletesen üres lett a fejem, mintha csakugyan kiköhögtem volna belőle minden gondolatot, s voltaképpen öntudatlanul kezdtem dűnnyögni. „Nem tudok az emberekkel beszélni. Szépen, lassan, akkurátusan megutáltam minden egyes embert. Óriási munka volt mindig bizalmat szavazni egy ismeretlennek, aztán megismerni csak azért, hogy az ismeretség minden állomásán elveszítsek belőle valamit. Minden kapcsolatom egy dolog elvégzése volt: az elvégzés birtokbavétele. Ott ülök, ott, bárhol, emberek között, nézem őket, hallom őket, s minden mondatukra könnyűszerrel tudnék valami frappánsat, elegánsat, gunyorosat vagy csak vicceset mondani, de nem mondok semmit. Látom a fejét, ahogy behajol a látómezőmbé, melynek sarkában egy szőrös kéz tömpe ujjai tartják az üres és felmelegített sörös-korsót, és a szemöldök ugrál, az ajkak szakadatlanul mozognak, a homlok ráncoldódik, még a fül is táncot jár. Néha belehallgatok abba, amit mond, és elképedek, hogy ez is mennyire felfoghatatlanul ostoba. Annyit mondok, hogy 'hmm', meg 'aha' vagy 'hogyne', és nem értem, hogy mit keresek ott. Egy-két óra bezárt-ság után fulladni kezdek, az arcomat már ellepte a másik sok száz apró kis nyálköpete, de amikor oldalra fordulok, ott is egy ugyanolyan fej, amelyik hozzám beszél, a lehelet közelségéből: szinte meglep, mennyi beszélő fej vesz körül. Azt mondom még egyszer: igen, aztán elmegyek. Ez a legbensőségesebb kapcsolatom az emberiséggel, ez maradt. És hiányzik, iszonyúan hiányzik...”

„Ezért jöttem. Itt vagyok, balfasz-kám, itt vagyok, mint régen. Nehogy azt hidd, hogy nekem nem hiányzik, ami neked. Itt vagyok, és addig el sem megyek, amíg rá nem jössz, hogy ez neked is jó. Ne mondd, hogy nem hiányoztam. Ne merd mondani. Hiányoztam, nem?”

„De, persze, hiányoztál.”

„Mi a faszért nem neked mondom, ha valami nem stimmel. Miért nem kerestél, amikor hiányoztam?”

„Nem tudom. Téged is ugyanúgy kerülni akartalak, mint mindenkit.”

„Ez gőg. El vagy szállva. Mi a faszért képzeled magad annyira különlegesnek? Nincs benned semmi különleges, csak az, hogy állandóan erről beszélsz.”

„Nem beszélek róla. Nem is gondolom...”

„Dehogynem! Azt hiszed, hogy egy magaslati pontról tekintesz le az emberekre, akiket gyűlölsz, megvetsz, de közben meg szerelmes vagy beléjük. Olyan vagy, mint egy rossz szerető. Az emberiség nem akar tőled semmit. Ezért vagy nevelés-geges. Mert azt hiszed, hogy kegyet gyakorolsz vele szemben, amikor leereszkedsz köztük, vagy gondolkozol róluk, pedig az emberiség nem gondolkozik rólad, nem tart számon, szarik rád.”

„Nem hinném. Nézd meg. Van egy ember, akivel valamikor szoros kapcsolatot alakítottam ki; azóta sem tud elengedni.”

Felröhögött.

„Te nagyon el vagy tévedve, bazmeg. Segíteni jöttem ide, de látom, hogy rajtad már nem lehet segíteni. Annyira be vagy falazva az önimádatodba, az önmagadról alkotott istenképedbe, hogy ha akarnál, se jutnál ki onnan.”

Fellázdaltam. Kiugrottam az ágyból, és toporzékolni kezdtem, mint egy kisgyerek. Kiabáltam, csapkodtam. „Takarodj innen! Hagyj engem! Elegem van belőled!” Köhögés tört rám.

Az ágy mellé tolt egy széket, feltette a lábát a párnámra, és kicsapott egy újságot. „Na persze, majd én fogok innen elmenni. Mekkora gyökér vagy te, bazmeg.” Motyogott, mintha magához beszélne. Kivágtam az ajtót, és ordítottam. „Takarodj a házamból!” Erre felemelkedett. „Hoppá! Kikelt az oroslán a nyárspolgár-tojásból. Bravó.” Látta, hogy ez elég, és már készült is visszaülni... csattant az öklöm az arcán, de elhibáztam, az ütés lecsúszott a fültövére. Átesett a széken, amire az előbb leülni készült.

Fekete arcbőrén végighúzta fekete tenyerét, aztán rám meredt egyenesen, keményen, hófehér szemekkel, és úgy indult meg felém, mintha egy óriás lépne ki a föld gyomrából, lentről, a mélyről; egyetlen evező karmozdulattal félresöpört mindent, ami az útjában állt. Nyílegyenesen úsztak felém a szemei. Letepert a földre, egyik keze a torkomon volt, másikkal ütni készült. Jobb kezemmel nem értem hozzá az arcához a nyakamat szorongató bal kezétől, ezért bal kezemet lendítettem felé, mintegy az ő lesújtani készülő jobb keze tükörpárjaként.

Gyorsabb voltam nála. Elkezdtem csépelni ügyetlenül és erőtlenül, ráadásul rövidebb volt a kezem is, alig érintettem az arcát, mégis megenyhült a szorítása. Hasba vágott, de az ő ütése is hatástalan maradt, mert bár öntudatlanul, de teljes erőből feszítettem minden izmomat. Felemelkedett gyorsan, hogy keressen egy tárgyat, de amint egy pillanatra oldalra fordította a fejét, a sarkammal teljes erőből megrúgtam a sípcsontját. Abban a pillanatban a lábához kapott, idegei az egész törzsét kicsavarították, a lábai együtt hajoltak oldalra, mintha megfeszülő íjak volnának. Csak arra tudtam összpontosítani, hogy miközben esik, a fejét eltérítsem az útján, nehogy az enyémmek ütődjön, de a medencecsontunk fájdalmasan koppant össze, a könyöke az oldalamba fúródott, s ahogy kifeszített kezeim megállították a zuhanó homlokát, miközben a törzse tovább süllyedt, felnyaklott a feje, és valami nagyot reccsent.

Így voltunk egy pillanatra. A szeme csukva volt, a nyála egy kis vérrel elkeverve folyt végig feketeborostás arcán; értelmetlenül bámultam az útját, amelynek a végén az arcomra kellett csöppennie, valahová a szemem és az orrom környékére. Tenyerem úgy feszítette arcbőrét, hogy az ajakhúsa kibuggyant vastagon, vörösen. Beláttam a szájüregének sötétjébe, tenyeremben éreztem soknapos borostáját, hasamon testének melegét.

Leborítottam magamról, lassan, óvatosan. Felálltam, leporoltam magam. Sajogtak a csontjaim, lüktetett a kézfejem, köhögni kellett, de visszafojtottam. Kinyitottam az ajtót, és kihúztam a barátomat az udvarra, a szép őszi napsütésbe.

Felemeltem, hogy nekidöntsem a hátát a barackfának, de megcsípett egy darázs; a barátom feje lenyaklott. Annak lehetősége, hogy meghalt, épp csak annyira rémlett fel bennem, mint egy rossz mese szellemképei, melyek, ha egy kissé féltelmesek is, nyilvánvalóan csak egy hagymázos képzelet nevetséges agyszüleményei.

Óvatosan bekushadtam a tányérszerűen szétterülő alacsony lombok alá, és megpróbáltam újra felültetni, de egy darázs megint megcsípett, s ez már nagyon felbosszantott. Marad úgy, és kész!

Aznap nem mertem kijönni a házból, míg be nem sötétedett. Az utolsó cikk, amit a barátom olvasott, egy gazdag királyi pár esküvőjének pompáját, s annak költségeit taglalta. Összegöngyöltem az újságot, és kinyitottam az ajtót. Csönd volt. Felkapcsoltam a külső lámpát, de a barackfáig nem láttam el. Visszabújtam a házba felöltözni, mert csípős volt az este. Magamhoz vettem egy elemlámpát is.

Óriásit dobbant a szívem, amikor a barackfa tövében a barátom hült helyét találtam. Hirtelen nem is tudtam eldönteni, hogy ez jó jel, vagy sem. Egyrésztől jó, hiszen ez azt is jelenti, hogy él, hogy nem halt meg. Másrésztől pedig rossz, mert eltűnt, illetve azért is, mert él. Aztán az is eszembe jutott, hogy esetleg már nem is él, csak elcibálták a kóbor kutyák, hogy szétmarcangolják. Kerestem a fa körül nyomokat, de nem találtam, mintha úgy távozott volna, hogy még az emlékét is eltüntesse. Neszezést hallottam a ház mellől. Pásztáztam az elemlámpával, de seholl semmit nem találtam, úgyhogy visszamentem újra a házba.

Másnap leültem az asztalhoz, hogy dolgozzam, de képtelen voltam rá. Betegségem egy csapásra elmúlt, a lakás tisztán úszott a napfényben, és még mindig volt pár szabadnapom, de sehogy sem tudtam dolgozni. Egész nap fel-alá járkáltam a szobában, szorongattam a fejemet, rágtam a tollat, de lassan be kellett látnom, hogy nyugtalan vagyok, és így nem tudom összpontosítani a gondolataimat.

Nem részletezem. Még három napig maradtam ott, anélkül, hogy kiléptem volna a házból. Az utolsó nap már csak teát ittam és egy sok éves konzervet rágszáltam, talán löncshúst. Aztán lefeküdtem aludni, hogy ne érezzem az éhségemet, s másnap egyébként is sietnem kellett az állomásra, hogy elérjem a hajnali vonatot.

Még sötét volt, amikor felriadtam. A ház lángokban állt. Az ablak előtt lezuhant a zászló. Nem részletezem, elmenekültem.

A barátommal aztán egy darabig nem találkoztam. Legközelebb körülbelül három évvel később láttuk egymást. Megveregette a vállamat, és túlzó derűvel kérdezgetni kezdett hogylétemről. Úgy döntöttem, nem kendőzöm el gyűlöletemet, ezért rögtön azzal indítottam, hogy legutóbbi látogatása szökéssel ért véget, szökése pedig egy nagyobbacska tűzvészszel (amelyet egyébként sikeresen eloltottam a csatában elesett Imre bátyám segítségével).

A keze még mindig a vállamon volt. Vigyorgott és közben ráncolta a homlokát. „Mi a faszról beszélsz te nekem? Neked kezd tönkre menni az emlékezeted. Mindent elfelejtesz, és helyükbe nem létező dolgokat emlékezel oda. Ez vagy demencia, vagy amnézia. Hülye vagy te, de azért ne hidd, hogy nem sajnállak.” – megpaskolta az arcomat, és továbbállt, hogy üdvözölje kocsmatársait.

Hazudnék, ha letagadnám, hogy feldúlt a viszontlátás. Pontosabban szólva, minden találkozásunk feldúlt, és azzal az érzéssel voltam kénytelen faképnél

hagyni, és éppen ezen érzés miatt is, hogy nem találok a megfelelő pillanatot a megfelelő szavakhoz, hogy nem tudom elmondani neki azt, amit érzek. Ez pedig nem más, mint a gyűlöletem forrása. Vágytam rá, hogy szavaimmal fölébe kerekedhessek, és eltaposhassam, mint egy férget. Szinte éreztem a talpam alatt csúszómászó bőrének reccsenését, ahogy felszakad, hallottam az undorító pukkanást. Erre vágytam, ám ez a vágy rögtön kiegészült az iránta érzett sajnálattal is, melyet sietve és undorodva hessegettem el, és kiegészült a szégyennel, amit a ráébredés okozott, hogy én ezt érzem. Valójában nem vele szemben, hanem mindenkivel szemben.

Egyszerre megvilágosodott előttem, ott, abban a ki tudja, miféle kocsmában, hogy minden emberi kapcsolatom, minden találkozásélményem ezen az érzelmi képleten alapszik, a barátom esetében ez egyszerűen csak hangsúlyos, kirívó.

Az ő esetében valami olyasmiről lehetett szó, ami a szeretőimnél, csak közöttünk a dominanciaharc, és a másik lelki-testi megfenyítése bezárul a barátság körébe, melyben más szavakkal, vagy szavak nélkül kell ugyanazt a szabályrendszert működtetni.

A kocsmatársaság asztala mellett álltam. Barátom felemelte a söröskriglijét, megkocogtatta egy kulccsal, és mielőtt belekezdett volna a köszöntésbe, rám nézett és azt mondta, „na, leülsz közénk, vagy hazudsz még egy kicsit?”

